

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.003.15.2016
R/16/003

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/16/003 – Wykonywanie przez gminy województwa lubuskiego zadań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2014–2015.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Dariusz Obierzyński - główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/25/2016 z 24 maja 2016 r. (dowód, akta kontroli, str. 2-3)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Jasieniu, 68-320 Jasień, ul. XX - lecia 20 (dalej: <i>Urząd</i> lub <i>Gmina</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Kamyszek – Burmistrz (dalej: <i>Burmistrz</i>) - od 8.12.2014 r. W okresie od 3.10.2010 r. do 7.12.2014 r. Burmistrzem była Helena Sagacz. (dowód: akta kontroli, str. 1)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

Nadzór nad indywidualną gospodarką ściekową w Gminie nie był skuteczny. Dostęp² do sieci kanalizacyjnej posiadało 16,1% mieszkańców gminy. Z ogólnej liczby 1170 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej, 224 zostało podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Wobec niewielkiego zasięgu sieci kanalizacyjnej, podstawową formą gospodarki ściekowej było gromadzenie nieczystości płynnych w zbiornikach bezodpływowych. Postanowienia regulaminu czystości i porządku w Gminie nie były respektowane przez mieszkańców, gdyż zaledwie ok. 41,5% zużytej wody trafiało ostatecznie do oczyszczalni ścieków. Dużym ograniczeniem możliwości poprawy stanu indywidualnej gospodarki ściekowej był brak odpowiednich środków finansowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

1.1. Stosownie do Regulaminu organizacyjnego Urzędu³ zadania w zakresie m.in. prowadzenia spraw dotyczących wodociągów oraz kanalizacji przypisane zostały do zadań stanowiska ds. infrastruktury technicznej, natomiast sprawy dotyczące opracowania projektu gminnego programu ochrony środowiska, jego monitorowanie, sporządzanie raportów z jego realizacji przypisane zostały do zadań stanowiska ds.

¹Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

²Według stanu na 31.12.2015 r.

³Zarządzenie nr 120.2.2013 Burmistrza Jasienia z dnia 31 stycznia 2013 r. oraz Zarządzenie nr 120.2.2014 Burmistrza Jasienia z 10 stycznia 2014 r.

zamówień publicznych i ochrony środowiska. Za zadania dotyczące, m.in. zorganizowania, wdrożenia i obsługi bazy danych rejestru gminnego wszystkich właścicieli nieruchomości objętych systemem gospodarki odpadami komunalnymi, współdziałal w opracowaniu potrzebnych dokumentów, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego wymaganych ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴ i ich weryfikację oraz kontrolowanie realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, współdziałanie ze strażą miejską, odpowiada osoba zatrudniona na stanowisku ds. utrzymania porządku i czystości w gminie.

Do zadań Straży Miejskiej należało m.in. egzekwowanie przepisów prawa miejscowego dotyczącego porządku i czystości w gminie⁵.

Ponadto w zakresie czynności pracownika ds. zamówień publicznych i ochrony środowiska do zakresu obowiązków wpisano m.in. zadania dotyczące:

- kontroli realizacji zasad ustalonych w regulaminie utrzymania porządku i czystości w gminie,
- prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych,
- prowadzenia ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków,
- udostępniania posiadanych ewidencji Straży Miejskiej w celu dokonywania przez strażników kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych,
- odbierania od przedsiębiorców informacji o zawartych i zerwanych umowach na odbiór odpadów komunalnych i ścieków,
- przygotowywania decyzji w sprawie wydawania zezwolenia na świadczenie usług odbierania odpadów komunalnych, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli str. 4-19, 20-21, 54-55, 133-134)

1.2. Gmina posiada wykaz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych. W 2014-2015 r. nie była aktualizowana ewidencja zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy Jasień.

Z ewidencji zbiorników bezodpływowych wynika, m.in. że w 2014 r. brak jest na terenie sołectw zbiorników bezodpływowych w przypadku 124 posesji, a w 2015 r. w przypadku 110 posesji. Natomiast w przypadku miasta Jasień 47 posesji (nieruchomości) nie posiada kanalizacji lub zbiornika bezodpływowego.

(dowód: akta kontroli str. 22-24, 46-48, 49-50, 56-58)

1.3. Na terenie Gminy⁶ o powierzchni 127 km² zamieszkiwanej przez 7.065 mieszkańców, znajduje się szacunkowo⁷ 1.001 zbiorników bezodpływowych oraz 10 przydomowych oczyszczalni. Według stanu na 31.12.2015 r. dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada 16,1% mieszkańców, zaś do sieci wodociągowej 99,4%. Z ogólnej liczby 1.170 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej, 224 z nich zostało podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 22-24, 56-57, 58)

Z wyjaśnień Burmistrza wynika m.in., że w 2014 r. i 2015 r. prowadzono zadania związane z budową kanalizacji na terenie Jasienia oraz miejscowości Budziechów. Do głównych przeszkód w zakresie skanalizowania całej Gminy, Burmistrz zaliczył brak środków finansowych oraz duże odległości pomiędzy sołectwami. Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie całej Gminy jest ekonomicznie nieuzasadniona. Problemem Gminy jest brak środków finansowych na realizację całościowego zadania w zakresie gospodarki ściekowej. Zabudowa wsi jest rozproszona

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

⁵ Likwidacja Straży Miejskiej nastąpiła z dniem 30 czerwca 2015 r. – Uchwała nr VI/13/2015 Rady Miejskiej w Jasieniu z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie rozwiązania Straży Miejskiej.

⁶ W skład Gminy wchodzi miasto Jasień i 17 sołectw.

⁷ Dane z inwentaryzacji z 2010 r.

a odległość między sołectwami są duże. Kolejnym problemem jest bieda części społeczeństwa oraz niewielkie zrozumienie problemu ścieków i ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 129-132, 199-200)

1.4. Wymagany przepisami art. 17 i art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁸ i uchwalony w grudniu 2013 r. i w marcu 2015 r. Program ochrony środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin jako priorytety polityki ekologicznej na lata 2010-2013 oraz 2014-2017 wskazywał m.in., na ochronę wód i gospodarkę odpadami. Zgodnie z ww. dokumentem polityka ekologiczna *kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażeniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne.*

(dowód: akta kontroli str. 71-124, 177-193)

1.5. Przez centralną część Gminy przebiega zbiornik wód podziemnych (*Pradolina Zasięki - Nowa Sól*) o powierzchni 236 km² i o zasobach dyspozycyjnych ok. 53,2 tys. m³/d, z ujęciami wody o głębokości od 20 do 50 m. W związku z powyższym na ww. obszarze wskazana jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania na wody podziemne i powierzchniowe istniejących ognisk zanieczyszczeń.

(dowód: akta kontroli str. 73-106, 137-153)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Wymagana ewidencja zbiorników bezodpływowych i ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków, o której mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nie była aktualizowana.

(dowód: akta kontroli str. 46-48, 49-50)

Z wyjaśnień inspektora ds. zamówień publicznych i ochrony środowiska⁹ wynika m.in., że:

- ewidencja powstała w 2010 r. W okresie od sierpnia 2014 r. do stycznia 2016 r. inspektor była nieobecna w pracy. Z uwagi na nawał obowiązków, osoby zastępujące nie prowadziły regularnej aktualizacji ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- zaplanowana na drugie półrocze 2016 r. kontrola sprawdzi prawidłowość prowadzenia zbiorników bezodpływowych oraz częstotliwość i sposób pozbywania się ścieków i komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków. Wówczas zebrany materiał po uzupełnieniu i zweryfikowaniu ze stanem faktycznym w terenie umożliwi uaktualnienie wymaganej ewidencji oraz weryfikację pojemności zbiorników bezodpływowych.

Burmistrz wyjaśnił, m.in., że obecnie Urząd zbiera zawiadomienia o obowiązku przedłożenia zgłoszenia posiadania zbiornika bezodpływowego, a kontrole rozpocznie się od osób, które ankiet nie złożą.

(dowód: akta kontroli str. 154, 172-173, 199-200)

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Nieaktualne dane w ewidencji utrudniają możliwość pełnego zweryfikowania ilości ścieków trafiających do oczyszczalni z ilością ścieków wytwarzanych tj. dokonania

⁸ Dz. U. z 2013 r. poz. 1232.

⁹ Zgodnie z zakresem czynności pracownika - odpowiedzialny m.in. za kontrolę realizacji zasad ustalonych w regulaminie utrzymania porządku i czystości w gminie, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

oceny czy część ścieków nie trafia poza stację zlewną. Ścieki nieoczyszczone stanowią mogą potencjalne zagrożenie dla jakości zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.

Gmina nie w pełni była przygotowana do realizacji zadań. Brak aktualizacji ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków utrudnia, m.in. rzetelne diagnozowanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wody.

2. Egzekwowanie sporządzania sprawozdań kwartalnych od pomiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

2.1. W Gminie działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości płynnych oprócz Zakładu Komunalnego sp. z o.o. prowadziły jeszcze dwa podmioty. Przedsiębiorcy, stosownie do art. 9o ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, złożyli kwartalne sprawozdania za IV kwartał 2015 r. zawierające m.in. informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy; liczbie właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe.

Sprawozdania spółki gminnej za lata 2014-2015 nie posiadały daty wpływu dokumentu, przez co uniemożliwiły weryfikację terminowości złożenia stosownego sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str. 64-65)

Obecny jak i poprzedni Burmistrz jak przyczynę braku daty na sprawozdaniach wskazali m.in. na przeoczenie i brak staranności pracownika za to odpowiedzialnego.

(dowód: akta kontroli str. 129-132, 202-203)

2.2. Procentowy wskaźnik ilości ścieków oczyszczonych do ilości ścieków wytworzonych wynosił w 2014 r. - 45,7%, natomiast w 2015 r. - 41,5%.

W 2014 r. i 2015 r. w Gminie:

- dostarczono odbiorcom odpowiednio: 192.600 m³ i 196.500 m³ wody,
- odprowadzono kanalizacją odpowiednio: 75.800 m³ i 71.500 m³ ścieków,
- przewieziono beczkowozami do oczyszczalni lub stacji zlewnych odpowiednio: 12.200 m³ i 10.000 m³ ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 58)

Burmistrz wyjaśnił m.in., że zwiększenie ilości wody dostarczanej do mieszkańców gminy w 2015 r. w stosunku do roku 2014 może wynikać z większego jej poboru przeznaczonego na podlewanie zieleni, która nie trafia do sieci kanalizacyjnej. Natomiast malejąca ilość ścieków dowożonych na oczyszczalnię wynika z rosnącą liczbą budynków podłączonych do nowo wybudowanej kanalizacji sanitarnej w Jasieniu. Podczas porządkowania spraw zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w przypadku stwierdzenia zaniedbań i uchybień w zakresie ich terminowości opróżniania, z całą konsekwencją będziemy podejmowali działania wobec właścicieli nieruchomości odnośnie organizowania zastępczych wywozów nieczystości ciekłych wg stawek maksymalnych przewidzianych na terenie Gminy oraz wydawania decyzji nakazujących wyposażenie nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe.

Z wyjaśnień byłego Burmistrza wynika m.in., że jedną z przyczyn ilości ścieków nieoczyszczonych może być niska świadomość mieszkańców Gminy w zakresie obowiązku ich odprowadzenia do stacji odbioru ścieków (oczyszczalni). Bywały sytuacje, że nieczystości ciekłe wylewano na pola lub do rowu. Nieczystości płynne mieszano także z gnojowicą i wywożono na pola.

Ocena cząstkowa

Urząd wyegzekwował od wszystkich zobowiązanych przedsiębiorców złożenie kwartalnych sprawozdań. Brak odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej oraz nieprawidłowe postępowanie przez mieszkańców z nieczystościami ciekłymi, może powodować w dłuższej perspektywie niebezpieczeństwo pogarszania się jakości wody oraz prowadzić do zanieczyszczenia środowiska.

3. Nadzór nad sposobem pozbywania się nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

3.1. W Gminie obowiązuje¹⁰ regulamin, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Określono w nim m.in., że właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, są zobowiązani do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości w sposób zapobiegający przepełnianiu się urządzeń do gromadzenia nieczystości płynnych, a częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych wynika z pojemności zbiornika. Częstotliwość opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni przydomowych wynika z ich instrukcji eksplantacji.

Nie stwierdzono, aby Burmistrz podejmował wobec właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków działania celem sprawdzenia czy częstotliwość wywozu nieczystości i opróżniania osadów ściekowych jest adekwatna do zużycia wody i pojemności zbiornika.

Według stanu na koniec 2014 r. i 2015 r. na terenie Gminy było zaewidencjonowanych odpowiednio 6 i 10 przydomowych oczyszczalni ścieków. W zapisach ww. regulaminu nie określono wymogów dotyczących szczelności zbiorników bezodpływowych.

(dowód: akta kontroli str. 30-45, 56-58)

Urząd przygotował zawiadomienie dotyczące kontroli (z dniem 3.10.2016 r.) opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Kontrola poprzedzona będzie zebraniem informacji w terminie do 30.09.2016 r. w formie zgłoszenia w celu aktualizacji prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgłoszenie zawiera informacje dotyczące: właściciela/użytkownika nieruchomości, adresu, liczby osób zamieszkujących posesję oraz danych technicznych zbiornika lub przydomowej oczyszczalni ścieków (m.in. pojemność, technologię wykonania, datę podpisania umowy na opróżnianie zbiornika, nazwę i adres firmy świadczącej usługę wywozu nieczystości, częstotliwość opróżniania zbiornika lub wywożonego osadu, datę ostatniego wywozu nieczystości wraz z załączoną kserokopią dowodu zapłaty.

(dowód: akta kontroli str. 174-175)

Burmistrz wyjaśnił m.in., że zostaną rozwieszone na terenie miasta oraz rozdane softy som zawiadomienia informujące o obowiązku przedłożenia do Urzędu zgłoszenia posiadania zbiornika bezodpływowego lub przydomowej oczyszczalni ścieków. Na podstawie zebranych informacji możliwe będzie doprecyzowanie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych. Po analizie zebranych materiałów i wybraniu wariantu najbardziej optymalnego zapisy określające częstotliwość zostaną wprowadzone do regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie.

(dowód: akta kontroli, str. 172-173)

¹⁰ Uchwała Rady Miejskiej z 20 marca 2013 r. Nr XXIII/225/13 i następna nr XXIII/108/2016 z 19 maja 2016 r.

3.2. Uchwałą Rady Miejskiej¹¹ wprowadzono górne stawki opłat ponoszone przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości płynnych w wysokości:

- w przypadku zbiorników położonych na terenie miasta Jasień - 29 zł brutto za 1 m³;
- w przypadku zbiorników położonych na pozostałym terenie Gminy Jasień - 37 zł brutto za 1 m³.

(dowód: akta kontroli str. 53)

3.3. W latach 2014-2015 Urząd:

- nie prowadził kontroli zbiorników bezodpływowych,
- nie prowadził kontroli przydomowych oczyszczalni ścieków,
- nie organizował opróżniania zbiorników bezodpływowych dla właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy z przedsiębiorcą.

Stwierdzono brak m.in. 157 zbiorników bezodpływowych¹², nie organizowano zastępczych wywozów nieczystości płynnych, ani nie wydano decyzji nakazujących wyposażenie nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe, do czego zobowiązywały przepisy odpowiednio art. 6 ust. 6 oraz art. 5 ust. 7 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(dowód: akta kontroli str. 49-50, 56-58, 155)

3.4. W latach 2014-2015:

- w Urzędzie nie była prowadzona kontrola gospodarki ściekowej przez organy zewnętrzne,
- nie wpływały skargi, wnioski mieszkańców oraz nie składano interpelacji odnośnie gospodarki ściekowej,
- zadania w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, nie były przedmiotem działań związanych z kontrolą zarządczą,
- nie stwierdzono poza jednym przypadkiem¹³ obecność bakterii grupy coli¹⁴ w wodzie.

(dowód: akta kontroli str. 56-57, 155)

3.5. Szacunkowe potrzeby finansowe Gminy na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej w Gminie wynoszą 13,6 mln zł.

(dowód: akta kontroli str. 56-57)

3.6. W okresie od 12 sierpnia do 29 września 2011 r. prowadzona była w Gminie kontrola NIK. Kontrolą objęto realizację przez Gminę Jasień zadań w zakresie gospodarki ściekowej na obszarach nieobjętych kanalizacją zbiorczą w latach 2009-2011. NIK negatywnie oceniła działalność Urzędu w ww. zakresie wskazując m.in. na: zaniechanie działań mających na celu egzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji zbiorczej lub przydomowych oczyszczalni ścieków, obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników, zaniechanie egzekwowania obowiązków sprawozdawczych od przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości płynnych, braki w infrastrukturze w zakresie odbioru nieczystości z terenu gminy. Po kontroli, NIK wniosła o egzekwowanie od właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie ich

¹¹ Z dnia 8 września 2011 r., nr IX/67/11.

¹² Z ewidencji wynika m.in. brak na terenie sołectw zbiorników bezodpływowych w 2014 r. w przypadku 124 posesji, a 2015 r. w przypadku 110 posesji. Natomiast w przypadku miasta Jasień 47 posesji (nieruchomości) nie posiada kanalizacji lub zbiornika bezodpływowego.

¹³ Decyzja PPIS z 18.09.2015 r. – brak przydatności wody do spożycia – ul. Leśna w Jasieniu.

¹⁴ Mogą powodować głównie zakażenia jelitowe i biegunkę. Wykorzystywanie zanieczyszczonej wody do picia lub przygotowywania posiłków, może stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia osób.

opróżniania, a w przypadku ich braku – o zapewnienie wyposażenia nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie oraz egzekwowanie od przedsiębiorców posiadających zezwolenia na odbieranie i transport nieczystości płynnych obowiązków sprawozdawczych.

Kontrola wykazała, że mimo złożonych deklaracji¹⁵ po poprzedniej kontroli NIK (odpowiedź na wystąpienie pokontrolne z 14.11.2011 r.) nie w pełni zrealizowano wnioski dotyczący egzekwowania od właścicieli zapewnienia wyposażenia nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe lub przydomową oczyszczalnię ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 156-171, 198)

Burmistrz wyjaśnił, że nie analizował szczegółowo materiału z poprzedniej kontroli NIK.

Poprzednia Burmistrz zeznała, m.in. iż *była przekonana, że w sytuacjach ekstremalnych takie decyzje będą wydawane. W trakcie rozmów ustnych Straż Miejska wydawała polecenia w zakresie obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe.*

(dowód: akta kontroli str. 199-200, 202-203)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W badanym okresie w Gminie nie przeprowadzono kontroli zbiorników bezodpływowych i kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni, pomimo obowiązku wynikającego z art. 9u ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(dowód: akta kontroli str. 46-48, 56)

Z oświadczenie inspektora ds. utrzymania porządku i czystości¹⁶ wynika m.in., że brak kontroli w zakresie gromadzenia nieczystości płynnych, opróżniania zbiorników bezodpływowych i częstotliwości opróżniania z osadów ściekowych przydomowych oczyszczalni ścieków, spowodowany był dużą ilością obowiązków związanych z wprowadzeniem nowego systemu gospodarki odpadami na terenie Gminy Jasień.

Ww. inspektor oświadczył ponadto, że nie posiadał wiedzy w zakresie pojemności zbiorników bezodpływowych, ich szczelności oraz częstotliwości opróżniania z osadów ściekowych przydomowych oczyszczalni ścieków, wynikających z ich instrukcji eksploatacji.

Z wyjaśnień Burmistrza wynika m.in., brak kontroli w 2014 r. i 2015 r. był spowodowany likwidacją Straży Miejskiej, która do tej pory zajmowała się tymi zadaniami. W 2016 r. Gmina planuje powołanie gminnej komisji, której zadaniem będzie prowadzenie kontroli zbiorników bezodpływowych oraz częstotliwości

¹⁵ Z odpowiedzi poprzedniego Burmistrza (pismo znak ZPO.7032.01.11) na wystąpienie pokontrolne wynika m.in., że na terenie gminy rozwieszono zostały ogłoszenia z informacją o obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Ogłoszenie przypomina ponadto o obowiązku opróżniania tych zbiorników zgodnie z prawem. W przypadku nie respektowania obowiązujących przepisów (brak zbiornika bezodpływowego, przydomowej oczyszczalni ścieków, dokumentów stwierdzających zlecenie wywozu nieczystości przez uprawnione podmioty) wydawane będą decyzje nakazujące wykonanie tego obowiązku.

¹⁶ Zadania dotyczące zorganizowania, wdrożenia i obsługi bazy danych rejestru gminnego wszystkich właścicieli nieruchomości objętych systemem gospodarki odpadami komunalnymi, prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbioru odpadów komunalnych oraz współdziałanie w opracowaniu potrzebnych dokumentów, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego wymaganych ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminie i ich weryfikacje oraz kontrolowanie realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, współdziałanie ze strażą miejską, przypisane zostały zgodnie z regulaminem organizacyjnym osobie zatrudnionej na stanowisku ds. utrzymania porządku i czystości w gminie.

i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Była Burmistrz zeznała, że *podejmowane były próby kontroli przez Straż Miejską. Początkowo ustalany był nawet harmonogram kontroli tj. od wsi do wsi. Jednak po podejmowanych próbach likwidacji Straży Miejskiej w roku 2013 i później, odbiór społeczny w momencie podejmowania kontroli miał negatywny skutek. Mieszkańcy niepoważnie podchodzili do rozmów ze Strażą Miejską. Straż Miejska była pod prężerem przez całą moją ostatnią kadencję tj. okres 2010-2014.*

(dowód: akta kontroli str. 128, 129-132, 202-203)

2. Na terenie Jasienia w latach 2014-2015 znajdowało się 157 nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, nie posiadających przydomowych oczyszczalni ścieków oraz nie posiadających zbiorników bezodpływowych¹⁷, tj. nieruchomości, których właściciele nie spełnili obowiązku określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W tym czasie nie wydano decyzji nakazujących wyposażenie nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe (art. 5 ust. 7 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach). Ponadto zagadnienia dotyczące działań mających na celu egzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji zbiorczej lub przydomowej oczyszczalni ścieków, obowiązku wyposażania nieruchomości w zbiornik bezodpływowy ocenione zostały negatywnie podczas poprzedniej kontroli NIK przeprowadzonej w 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 46-48, 49-50, 56-58, 198, 156-171, 176)

W powyższej sprawie Burmistrz wyjaśnił, że *trwające od kilku lat prace związane z uregulowaniem gospodarki ściekowej na terenie miasta Jasień mają na celu objęcie mieszkańców zbiorczym systemem kanalizacyjnym, więc nie uzasadnionym byłoby nakazywać mieszkańcom najpierw wybudowanie zbiornika bezodpływowego lub przydomowej oczyszczalni ścieków a następnie nakazanie podłączenia się do sieci kanalizacyjnej. W przypadku terenów wiejskich Gmina Jasień chce partycypować w kosztach budowy poprzez udzielanie dotacji do budowy zbiorników bezodpływowych bądź przydomowych oczyszczalni. Jeszcze w 2016 r. planujemy podjęcie stosownych uchwał. Gmina Jasień planuje od 2017 r. wprowadzenie do budżetu środków dających możliwość ubiegania się o przyznanie dotacji na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków przez mieszkańców terenów wiejskich oraz miasta Jasień tam gdzie nie będzie budowana kanalizacja.*

Z zeznań byłego Burmistrza wynika m.in., że w związku z planowaną budową kanalizacji w miejscowości Jasień, Budziechów oraz Mirkowice planowane były prace związane z budową kanalizacji. W związku z tym w tych miejscowościach odstępowaliśmy od wydawania decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 135-136, 154, 202-203)

Ocena cząstkowa

Brak środków finansowych utrudnia rozwój infrastruktury służącej prawidłowej gospodarce ściekowej. Ważnym, a nie wykorzystywanym w Gminie instrumentem o charakterze prewencyjnym, kształtującym właściwe postępowanie z nieczystościami ciekłymi jest kontrola.

¹⁷ Z ewidencji wynika m.in. brak na terenie sołectw zbiorników bezodpływowych w 2014 r. w przypadku 124 posesji, a 2015 r. w przypadku 110 posesji. Natomiast w przypadku miasta Jasień 47 posesji (nieruchomości) nie posiada kanalizacji lub zbiornika bezodpływowego.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagę wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, a także uwzględniając działania podjęte w toku kontroli NIK, wnosi o:

1. Prowadzenie działań w celu zapewnienia skutecznego nadzoru nad indywidualną gospodarką ściekową na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej, w tym poprzez kontrolowanie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w celu wyeliminowania przypadków pozbywania się ścieków w sposób niezgodny z obowiązującymi wymogami.
2. Uaktualnienie prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych i ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi i
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 1 lipca 2016 r.

Kontroler
Dariusz Obierzyński
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
Podpis

.....
Podpis

¹⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz 2016 r. poz. 677.